

van geïnfecteerde kleinere dieren, die op verschillende wijze werden begraven, publiceert ESMARCH (*Zeitschr. f. Hygiène*, VII, 1). Na korter of langer tijd werden de overblijfselen daarvan gebruikt tot het aanleggen van plaat-culturen en het infecteeren van proefdieren. Als resultaat geeft hij op, dat in het algemeen in lijken geen vermeerdering der pathogene bacteriën volgt, maar dat deze betrekkelijk spoedig worden vernietigd, des te sneller naarmate de rotting intensiever volgt. Immers aan overwoekering door rottings-bacteriën moet de vernietiging der pathogene worden toegeschreven. Op grond van die proeven verklaart hij, dat het begraven een geschikt middel is om infectieuze lijken onschadelijk te maken en kerkhoven, noch door de lucht, noch door het drinkwater voor hun omgeving gevaarlijk zijn. Dat de pathogene bacteriën echter niet alleen door den struggle met rottings-bacteriën te gronde gaan, blijkt uit eenige opzettelijke proefnemingen waarbij stukken van organen van aan miltvuur gestorven cavia's aseptisch onder gelatine en agar werden gebracht; na broeding bleek het, dat gewoonlijk hierbij geen vreemde bacillen zich ontwikkelden, dus geen echte rotting volgde, maar dat toch de miltvuur-bacillen na eenigen tijd verdwenen.

Ofschoon over het algemeen ESMARCH's proeven tot bovengenoemde conclusie recht geven, vindt men er toch enkele waar de pathogene bacteriën zeer lang zijn in leven gebleven: muizen-septicaemie na 75 dagen, varkensziekte na 88 dagen, kwaadaardig oedeem zelfs na 163 dagen. Het is ook de vraag, of aan proefnemingen met tuberculose, die eerst 204 en 252 dagen na de begraving, werden genomen, zij het ook met negatief resultaat, groote waarde mag worden toegekend.

A. P. F.

BOEK AANKONDIGING.

L'homme criminel par CESARE LOMBROSO. Étude anthropologique et médico-légale, Paris, FELIX ALCAN, éditeur, pag. 669. Prijs van het boek 10 francs, van den bijbehorenden atlas 12 francs.

L'homme de génie par CESARE LOMBROSO, Paris, FELIX ALCAN, éditeur, pag. 493 (avec 11 planches hors texte). Prijs 10 francs.

In een schitterende redevoering, uitgesproken den 8sten Februari 1879, een oratie, evenzeer getuigende van het liefdevolle gemoed van den redenaar als van zijn algemeen wetenschappelijken zin, heeft wijlen Prof. MODDERMAN aangetoond hoe alle wetenschappen medewerken en den criminalist aansporen tot de humaniseering van het strafrecht. Voor MODDERMAN was de misdadiger een ongelukkige, en de straf moest voor dezen een leed, maar geen kwaad, zijn. Ik weet niet in hoeverre deze door MODDERMAN aanvankelijk in theorie verkondigde, later door hem ook min of meer in practijk gebrachte en in wetten belichaamde opvatting, door de juristen algemeen gedeeld wordt, zeker is het, dat zij door de geneeskundigen, die volgens MODDERMAN „in de geschiedenis „van strafrecht en strafproces een eereplaats bekleeden” steeds luider en luider

verkondigd wordt. Als een nieuw bewijs daarvoor kan men het eerstgenoemde boek van LOMBROSO aanzien, eene antropologische studie over misdadigers. Dit werk, oorspronkelijk in het Italiaansch geschreven, heeft een reeks van pen-
nen in beweging gebracht, enkelen hebben het bestreden, velen hebben het bewonderd, tallozen hebben het gelezen, en weinigen die in de filosofie van het strafrecht belang stellen zullen het tegenwoordig niet kennen.

Het resultaat waartoe LOMBROSO, na een uiterst wetenschappelijk onderzoek is gekomen, is dit, dat er een menschelijk type bestaat, dat door zijn organisatie zelve tot den misdaad voorbeschikt is, m. a. w. dat er geboren misdadigers bestaan.

De beschrijving en de studie van het wezen en de kenmerken dezer geboren misdadigers, uit een fysiek, moreel en intellectueel oogpunt, vormen den hoofdinhoud van het werk. De prototype van den geboren misdadiger is een wezen met in het algemeen geringe schedel-capaciteit, met een zware en sterk ontwikkelde onderkaak, met een belangrijke grootte van de oogholte, met een orbitalen index, die aan cretin-schedels doet denken, met sterk opgaande wenkbrauwbogen, en een dikwijls asymmetrischen schedel. Hoewel het hoofd sterk behaard pleegt te zijn, is een baard zelden aanwezig, dikwijls is de neus krom of plat. Het vrouwelijk type heeft meest een mannelijk voorkomen en omgekeerd. De jukbogen zijn vaak gevormd als bij het Mongoolsche ras. Kleurenblinden worden onder geboren misdadigers vaak aangetroffen, en men treft onder hen 3 maal meer linkshandigen aan, dan onder normale individuën. Hun spierkracht is in den regel gering, maar hun handigheid en vaardigheid dikwijls buitengewoon. Epilepsie, phthisis en misbruik van alcohol komt in hun familie menigvuldig voor. Sterke pigmentatie, verkalking en sclerotische veranderingen van hun zenuw-centra worden anatomisch frequent aangetroffen. Zij blozen niet licht, en alle sensibele reacties geschieden bij hen langzaam en traag. Hun moreel verval beantwoordt aan deze lichamelijke afwijkingen, zij zijn in het algemeen te beschouwen als lijdens aan „moral insanity”. Hun misdadige neigingen openbaren zich van hun jeugd af in onanie, grenzenloze wreedheid, neiging tot diefstal, buitengewone ijdelheid, listigheid, in hun afkeer van het familieleven, in hun koppigheid in het leeren en in hun impulsief karakter. Deze moreele eigenaardigheden handhaven zich ook op lateren leeftijd en drukken een stempel op het gelaat, waardoor de volwassen misdadiger een geheel eigenaardige physiognomie verkrijgt. De geboren misdadiger is afgunstig, wraakzuchtig, hij haat uit begeerte tot haten, hij is onverschillig voor de hem opgelegde straf, en dikwijls aan periodisch terugkeerende uitbarstingen van hevigen toorn ten prooi. Hij is lui, een lichtmis, een bloodaard en een speler, ondoordacht en bewegelijk, hij is ontoegankelijk voor gewetenswroeging en geeft zich somtijds met toemeloze vreugde aan zijn schuldige hartstochten over. Misdadigers koesteren een levendige en vroegtijdige belangstelling in het tatoeëren, een belangstelling, die niet zelden een hoogst cynisch karakter vertoont; niet zelden wordt door hen het tatoeëren op de genitalia toegepast. Kunnen zij schrijven, dan is hun schrift vaak eigenaardig en hun handteekening meestal samengesteld en sterk van krullen voorzien. Hun eigenaardige taal, hun argot heeft als hoofdzakelijke kenmerken: 1°. verkorting der woorden; 2°. een neiging om de voorwerpen aan te wijzen door een hunner attributen,

Deze eigenschappen kenmerken het argot der misdadigers van bijna alle landen; bovendien is hun taal vol van archaïsmen. In hun vereenigingen constitueeren zij lichamen, die aan primitief sociale toestanden doen denken, en waarin dictatuur en draconische wetten de heerschende machten zijn.

Deze schets van den geboren misdadiger is ontworpen naar de 3 gedeelten waarin LOMBROSO's boek is verdeeld.

In het eerste gedeelte behandelt hij de embryologie van den misdaad en gaat, volgens de wetten der ontwikkelingstheorie, de wording van dit verschijnsel na bij de lagere dieren, bij de wilden en bij de kinderen.

Het tweede deel is gewijd aan de pathologische anatomie en aan de antropometrie van misdadigers, daarin worden beschreven de resultaten van het onderzoek: 1°. van 350 schedels van misdadigers; 2°. naar anomalieën van hersenen en andere organen van misdadigers; 3°. der antropometrie en studie der physiognomie van 3 839 misdadigers.

Het derde deel bevat een biologische en psychologische beschouwing over den geboren misdadiger, terwijl de laatste hoofdstukken van dit gedeelte een vergelijkende studie leveren over den geboren misdadiger, den lijder aan „moral insanity” en den epilepticus.

Bij het boek behoort een keurige atlas, die in zooverre misschien het voornaamste gedeelte van het werk vormt, dat men in dezen aanschouwelijk vindt voorgesteld wat het, met wonderbaren ijver en vlijt samengestelde, lijvige boekdeel aan feiten bevat.

Men heeft de richting van de school, waartoe LOMBROSO behoort, wel eens gevaarlijk geacht voor de maatschappelijke orde, immers pleitende voor een rechter, die in den vrijen wil den toetssteen vindt voor de al of niet toerekenbaarheid zou een handig advocaat kunnen aantonen, dat het gerecht een zieke zou gaan veroordeelen, waar het meende een schuldige te zullen treffen. Doch indien de opvatting dezer antropologische school de ware en juiste is, dan moet de Wet, die te veel op den misdaad en te weinig op den misdadiger gelet heeft, gewijzigd worden, want onder geen omstandigheden mag der waarheid geweld worden aangedaan. Bovendien wordt ook inderdaad de maatschappelijke orde door de leer dezer school volstrekt niet bedreigd, want ook zij wil de misdadigers wel degelijk voor de maatschappij onschadelijk maken, maar waarschuwt tegen het opleggen van straffen, die onherstelbaar nadeel teweeg kunnen brengen.

En heeft nu een aankondiging van een boek als dit in het *Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde* eenige praktische beteekenis? Ik meen bevestigend op die vraag te mogen antwoorden, omdat onze Nederlandsche Wet geen uitsluitend gerechtelijk-geneeskundigen kent, en onze praktiseerende geneesheeren niet zelden adviezen moeten uitbrengen, in gevallen waarin de distinctie tusschen misdaad en geestes-stoornis niet altijd gemakkelijk is te treffen. Wanneer nu in een leesbaar en tevens genietbaar boek een zich baanbrekende richting in het hedendaagsche strafrecht op onderhoudende wijze is beschreven, dan komt het mij voor, dat onder de tegenwoordige omstandigheden niet alleen onze Nederlandsche juristen en psychiaters, maar ook wel degelijk vele medici kennis zullen willen nemen van den inhoud van een werk, dat in elk geval door de zorg en ernst waarmede het bewerkt is, waardeering en bewondering afdwingt.

Nu van dit Italiaansche werk naar de 4de uitgave een zeer goede Fransche en Duitsche vertaling 1) bestaat, kan de taal, waarin het werk is te lezen, voor de Nederlandsche geneeskundigen niet meer als bezwaar worden beschouwd.

Het andere boek van LOMBROSO, waarvan naar de 6de Italiaansche editie zeer onlangs een Fransche vertaling is verschenen, heeft ontegenzeggelijk een veel geringer praktische beteekenis, doch het is een zeer merkwaardig en uit een sociologisch oogpunt ook in hooge mate interessant boek.

Het genie een psychose! Het brein, waaruit de meest verheven uitingen van den menschelijken geest zijn voortgesproten, verwant aan dat van den krankzinnige en misdadiger! Onwillekeurig gevoelt men eenige huivering bij, en eenigen wrevel tegen een theorie, zoo strijdig met nog algemeen gangbare opvattingen. En toch mag men deze schijnbare profanatie niet alleen op rekening stellen van hedendaagsch antropologisch onderzoek of als vrucht beschouwen van een 19de eeuwsch scepticisme. ARISTOTELES toch heeft het reeds gezegd: „nullum magnum ingenium sine quadam mixtura dementiae”, en bij tal van schrijvers, ja ook in spreekwoordelijke zegswijzen van de meeste volkeren vindt men min of meer duidelijk een verwantschap uitgedrukt, die men heeft meenen te ontdekken tusschen het genie en den waanzin. Het boek van LOMBROSO echter tracht door een exacte bewijsovervoering een opvatting te steunen, die, hoewel reeds lang bevroed, nog niet geacht kon worden behoorlijk door feiten te zijn toegelicht, en die studie is met zulk een ernst aangelegd, het betoog is zóó klemmend, dat de lectuur tot nadenken, en ik geloof ook tot de aanneming zijner onderstelling stemt. Nergens in het geheele boek, beweert LOMBROSO, iets wat men hem wel heeft aangewreven, dat het genie in den grond der zaak met krankzinnigheid identisch is, maar het geheele betoog is aangelegd, om te bewijzen dat, èn het genie èn de waanzin stornissen des geestes zijn. Op grond van feiten wordt eensdeels aangetoond, dat het groote en machtige genie van uitvinders, ontdekkers, wereldhervormers en artisten in den regel niet pleegt samen te gaan met een onberispelijke intellectuele gezondheid, en dat andersdeels bij sommige waanzinnigen psychologische eigenaardigheden worden aangetroffen, die ook bij genieën plegen voor te komen, en wel in een zoodanige frequentie, dat aan toevalligheid niet meer kan worden gedacht.

Het boek zelf vervalt in 4 gedeelten. In het eerste wordt de physiologie en pathologie van het genie behandeld. Daarin worden o. a. als eigenaardigheden van het genie besproken: eene tengere lichaamsbouw, bleekheid, magerheid, vroegtijdige kaalheid, en eene physiognomie, die vaak aan cretins doet denken, verder wordt gewezen op de menigvuldige schedelafwijkingen bij de geniale individuën, op de frequente afwijkingen in vorm en gewicht van het cerebrum, op het veelvuldig voorkomen van stotteren, linkshandigheid, vroegrijpheid en ontvruchtbaarheid, op de gelijkenis van het genie, dat geïnspireerd is, met een krankzinnige ten prooi aan een aanval van waanzin, enz. LOMBROSO wijst er overal op, hoe de meeste dezer eigenaardigheden door de psychiaters als ver-

1) Der Verbrecher in anthropologischer, ärztlicher und juristischer Beziehung, von Prof. C. LOMBROSO. Deutsche Bearbeitung von Dr. FRAENKEL. Verlag von J. F. RICHTER, Hamburg, (15 Mark).

schijnselen van mentale degeneratie bij waanzinnigen zijn beschreven en worden beschouwd. Overgaande tot het meer pathologische gedeelte wordt verder aangetoond, hoe tal van genieën leden aan chorea, epilepsie, melancholie, aanvallen van grootheidswaanzin, alcoholisme, gebrek aan moreelen zin enz, en hoe verscheidenen krankzinnig zijn gestorven.

In het tweede gedeelte wordt de aetiologie van het genie besproken, hierin wordt aangetoond, hoe de waanzinnigen en genieën een gelijksoortigen invloed plegen te ondervinden van meteorologische toestanden, verder wordt nagegaan, hoe klimaat en sociale verhoudingen, ras en erfelijkheid, ziekten en beschaafingstoestand soortgelijken invloed uitoefenen op den krankzinnige en op het genie

In het derde gedeelte bespreekt LOMBROSO de geniale uitingen op artistiek gebied van lieden, die buiten kijf krankzinnig waren, en de verhouding van politieke raddraaiers en godsdienstige dweepers tot het genie en den waanzin.

In het vierde en laatste gedeelte eindelijk worden de eigenschappen besproken van die genieën, die krankzinnig zijn gestorven; dan wordt aangetoond, hoevelen van de bij dezen voorkomende eigenaardigheden ook werden aange troffen bij die genieën, die intellectueel gezond heetten, en eindelijk wordt in een zeer helder geschreven hoofdstuk op de mogelijk epileptische natuur van het genie gewezen. Het behoeft wel geen betoog, dat, uit dit oogpunt gezien, sommige artistieke, literaire en soms ook wel wetenschappelijke geniale schepingen in een zeer eigenaardig licht kunnen verschijnen, en dat deze opvatting van het wezen van het genie verscheidene historische feiten natuurlijk en begrijpelijk maakt, welke op zich zelf genomen vreemd en onverklaarbaar schijnen. Bedenkt men verder, dat wezenlijk krankzinnigen bewijzen kunnen afleggen van eene tijdelijke genialiteit, die verbazingwekkend is, dan volgt hieruit, dat uit eene schijnbare integriteit van den geest volstrekt nog niet altijd tot volkomen toerekenbaarheid mag worden geconcludeerd. Eindelijk schijnt de natuur ons, door de verwantschap die zij tusschen het genie en den waanzin heeft gelegd, te willen leeren, dat wij met hen, op wie de vloek van den waanzin rust, diep medelijden moeten hebben, en ons niet te zeer mogen laten verblinden door het tintelend vernuft van het genie, waarvan de inderdaad goddelijke natuur, de roem en de glorie zoo afhankelijk zijn van een reeks van toevalligheden.

Dr. B. H. STEPHAN.

BERICHTEN.

BUITENLAND.

BRAZILIË. — Cholera. De Regeering van Brazilië heeft, in overleg met die der verschillende Zuid-Amerikaansche republieken, besloten, om in November e. k. een Hygiënisch Congres te Lima bijeen te roepen, ten einde gemeenschappelijke maatregelen tegen de cholera te nemen. Volgens officiële opgaven stierven in Chili van Januari tot Juli 1.1. 10 200 personen aan cholera; door de Regeering zijn reeds belangrijke sommen aan hygiënische verbeteringen besteed.